

Reakce iniciativy Univerzita Karlova etická na text zveřejněný rektorem Tomášem Zimou ze dne 17.10. 2019

(Původní text rektora Zimy je černě kurzívou, naše reakce je vyznačena červeně)

Vyjádření k „Otevřenému dopisu Akademickému senátu Univerzity Karlovy“

Vážené kolegyně a kolegové,

mám tu čest vést Univerzitu Karlovu již pět let. Za tu dobu se podařilo díky výtečné spolupráci a nasazení kolegů z vedení UK, zástupců akademické obce, studentek a studentů, absolventů dosáhnout řady dobrých výsledků.

Mezi ty nejdůležitější patří například schválení nového systému podpory rozvoje vědních oborů a financování vědy; vznik univerzitní aliance 4EU+; založení Evropského centra; zřízení Ceny Arnošta z Pardubic, která oceňuje práci vynikajících vyučujících a také výtečné počiny ve vzdělávací činnosti; realizace výstavby nových univerzitních kampusů, mimo jiné v Plzni a v Hradci Králové; příprava Kampusu Albertov; založení Mezinárodní rady UK; nárůst udělených ERC grantů či založení CUIP.

Vždy jsem respektoval, respektuji a budu respektovat akademické svobody a názory všech zástupců akademické obce, ať už jsou jakkoliv kritické či tvrdé.

Jsem přesvědčen, že v zájmu dobrého jména UK je především nutné vést diskuzi, postavenou na pravdě a faktech.

Proto se musí proti nařčení, která zmiňují autoři otevřeného dopisu Akademickému senátu UK ohradit a uvést věci na pravou míru.

1) Uzavření partnerství se společností Home Credit International, a.s.

Univerzita Karlova v minulých letech uzavřela řadu sponzoringových smluv s partnery z mnoha různých odvětví. Cílem bylo především zajistit financování projektům, které není možné hradit z veřejných prostředků. Jedná se zejména o projekty z oblasti třetí role univerzity ve společnosti, tedy financování výstav, kulturních akcí či odborných konferencí.

Smlouva byla před svým podpisem projednána stejně jako ostatní smlouvy tohoto typu. Sponzoringové smlouvy neprocházejí a nikdy v minulosti neprocházely projednáním s Akademickým senátem UK.

Následnou velmi živou a kritickou diskusi o této spolupráci považuji za důkaz svobody akademického prostoru, kde má každý názor a pohled své místo.

Názory akademické obce pro mě byly a budou při rozvoji a vedení univerzity vždy zcela zásadní. Na základě této diskuse jsem směřoval k rozhodnutí ve spolupráci se společností Home Credit International nepokračovat.

Kritická diskuze otevřela dlouho opomíjené a důležité téma, jakým je financování vysokých škol v ČR, spolupráci univerzit se sponzory a soukromým sektorem.

Právě zde vidím prostor pro konstruktivní řešení. Proto chci na zítřejším jednání Akademického senátu navrhnout zřízení komise, která připraví parametry a kritéria pro spolupráci univerzity s komerčními partnery. Členy komise by měl navrhnout Akademický senát UK. Těší mne, že místo v této komisi mne přislíbil prof. Jiří Příbáň z britské Cardiff University.

Ve smlouvě mezi společností Home Credit a Univerzitou je jasně definován obsah spolupráce:

“1. Strany se dohodly na dlouhodobé spolupráci v oblasti vzdělávání, výzkumu, vývoje a dalších oblastech. Spolupráce se bude týkat zejména těchto projektů, nikoli však výhradně: (dále jen „Spolupráce“):

a) GAMA pro studenty: Soutěž projektů studentského aplikovaného výzkumu, studentských podnikatelských nápadů;

b) Ranking strategie: Zajištění experta za účelem zvýšení pozice Univerzity v žebříčku univerzit;

c) Marketingová strategie: Zajištění experta za účelem vytvoření ucelené marketingové strategie a posílení sounáležitosti se značkou Univerzity;

d) Sponzoringová strategie: Zajištění experta za účelem zvýšení schopností Univerzity získat sponzorskou podporu;

e) Alumni Network Management: Zajištění experta za účelem podpory a rozvoje Alumni programu Univerzity;

f) Stipendia na MPA (Master of Public Administration): Podpora vzdělávání pro pracovníky rektorátu;

g) Reprezentativní kniha Fragnerovo Karolinum: Podpora vydání knihy Fragnerovo Karolinum s uměleckými fotografiemi Fragnerových interiérů a exteriérů. Partner se bude finančně podílet na jejím vydání, Univerzita uspořádá slavnostní křest a tiskovou zprávu, ve kterých uvede Partnera jako partnera Univerzity, v knize uvede poděkování Partnerovi a jeho logo – veškeré podmínky označování Partnera a užívání jeho loga se řídí Smlouvou o Partnerství;

h) Pořízení systému osvětlení výstav do Karolina: Zajištění osvětlení pro použití při výstavách v křížové chodbě Karolina. Osvětlení bude doplněno označením Partnera jako sponzora;

i) Výroční Ples Univerzity: Podpora konání výročního Plesu Univerzity”

Z výše uvedených informací je jasně patrné, že toliko omílaná třetí role univerzity zde zastoupena není. Všechny tyto body jsou součástí běžné agendy rektorátu UK. Nicméně je diskutabilní, jak by těmito činnostem mělo pomoci oněch půl milionu ročně.

Případ uzavření smlouvy s Home Creditem dobře ilustruje neschopnost rektora Zimy uznat svojí chybu. Uzavřel smlouvu s pochybnou společností, která navíc obsahovala ustanovení, které je v rozporu s akademickými svobodami definovanými v zákoně o VŠ. Rektor ovšem není schopen toto reflektovat jako přešlap, existuje tedy riziko, že se něco podobného bude v budoucnu opakovat a akademická obec UK se v takovém případě dočká akorát další komise.

2) Nepřiměřený zásah do nezávislosti etické komise na Filozofické fakultě UK.

Každé podezření z plagiátorství, ať už se jedná o studenta či prorektora, musí být vždy posuzováno zcela nezávisle příslušnými orgány Univerzity Karlovy, tedy etickými komisemi dané fakulty a poté Etickou komisí UK. Je to jediný možný postup, jak se dobrat pravdy a nikdy jsem do práce či snad nezávislosti těchto orgánů nevstupoval. Takový postup proběhl i u případu prof. Martina Kováře.

Jako rektor si zadávám ke zpracování desítky posudků na nejrůznější odborná témata či projekty, na které si potřebuji udělat názor. Považuji takový postup za správný, stejně jako jsem považoval za správné požádat renomované odborníky z oblasti historiografie, aby pro mě zpracovali posudek na velmi vážné obvinění z plagiování prorektora UK a informoval jsem o tom AS UK.

Tyto posudky od profesorů Roberta Kvačka a Jaroslava Pánka jsem poskytl Etické komisi FF a Etické komisi AS UK pro jejich vlastní potřebu.

Plně jsem ve věci případu prof. Martina Kováře respektoval závěry odpovědných orgánů UK, stejně jako jsem respektoval a přijal rezignaci prof. Kováře ve vedení univerzity a informoval jsem o tom AS UK.

Posudky zmiňovaných profesorů Roberta Kvačka a Jaroslava Pánka, které si rektor Tomáš Zima “expertně” zadal, byly ve svém obsahu protichůdné vůči pozdějším závěrům obou etických komisí. Nicméně oba profesori mají úzké vazby nejen na samotného rektora, ale i na Martina Kováře. Jejich vyhotovení odpovídá spíše zadání na objednávku pro vytvoření materiálů, které by se daly použít proti původnímu podnětu. Etická komise FF UK označila postup rektora „za velmi nestandardní a neprospívající řádnému vyšetření celé kauzy“. Na tento střet zájmů a podjatost posudků reagovala odmítavě i petice historiků a historiček. Posudky obou profesorů také záhadným způsobem obdržel server info.cz. Není náhodou, že pro tento zpravodajský portál píše jako komentátor právě Martin Kovář a celkové vyznění jeho zpráv UK je spíše na straně rektora. Martin Kovář i po usvědčení z opakovaných podvodů opět údajně působí na rektorátu UK, kde má radit se strategickým záměrem školy na léta 2021–2025.

3) Bagatelizace problému neetických a predátorských publikací na Univerzitě Karlově.

Žádné téma či problém, který se týká predátorských publikací, jsem nikdy nebagatelizoval. Právě naopak. Intenzivně jsem se tématem zabýval, se svými spolupracovníky jsme jej důsledně prověřili, nastavili celou řadu podpůrných a kontrolních mechanismů, které mají pomoci akademickým pracovníkům se v tematice orientovat.

Odbor Vědy a výzkumu rektorátu UK vypracoval ve spolupráci s IDEA při CERGE-EI analýzu prací autorů z Univerzity Karlovy, které byly publikovány v časopisech podezřelých z tzv. „predátorských“ praktik. Analýza časopisů zařazených do tzv. Beallova seznamu neidentifikovala žádnou práci, která by sama o sobě poukazovala na porušování etických principů odborného publikování a porušovala etický kodex UK.

Všichni zaměstnanci se nyní v případě pochyb o původu časopisu či nakladatelství mohou obrátit na informace na stránkách univerzitní knihovny.

Co se týká bagatelizace, tak se odkazujeme na [tiskovou konferenci](#) z roku 2013, kde rektor Zima mezi 13. a 17. minutou pobaveným tónem vysvětluje, že publikace v predátorských časopisech pro UK nejsou problém (reakce spolku Fórum Věda žije! Na tuto TK je dostupná [zde](#)). Podle [analýzy spolku Fórum Věda žije!](#) Se přitom publikování v časopisech a nakladatelstvích uvedených na tzv. Beallově seznamu nevyhla. [Etický kodex](#) obsahuje ustanovení v článku III.5 “...Nepublikuje eticky pochybným způsobem včetně využívání eticky pochybných publikačních platforem”. Tzn. samotné využívání predátorských nakladatelství je považováno za neetické, bez ohledu na to, jestli samotná publikace porušuje zásady vědecké práce. Je dobré připomenout, že zájem o predátorské publikace vznikl po vypuknutí [kauzy Wadima Strielkowského](#) na FSV UK.

Dalším závažným problémem bylo “přebarvování” diplomových a disertačních prací na monografie. Některé disertační práce byly vydány u nakladatelství Lambert Academic Publishing (označovaného jako “author mill”) a následně vykázány v systému hodnocení vědeckých výstupů (tzv. kafemlejnek) jako monografie. Různé fakulty UK za tyto práce [čerpaly prostředky dohromady převyšující 10 miliónů korun](#). Spolek Fórum Věda žije! žádal rektory vysokých škol na kterých se tato praxe projevila, aby čerpané prostředky vrátili, rektor Zima ale na toto nikdy nereagoval. Zároveň nebyl schopen zavést skutečně systémové prostředky k potlačení těchto parazitních jevů, což je především odklon od tzv. kafemlejnků, který je založen na mechanickém přepočtu publikací na body a následně na peníze.

Svoji necitlivost k problematice predátorských publikací demonstroval i jmenováním Alice Němcové Tejkalové děkankou FSV UK, přestože tato dříve spolupracovala s Wadimem Strielkowským a [publikovala v pochybných publikačních platformách](#).

4) Netransparentní vazby univerzity na orgány Čínské lidové republiky.

Činnost Česko-čínského centra, které bylo založeno 15. 3. 2016, je financována zcela standardně a podle všech pravidel, která na Univerzitě Karlově platí. Rada centra se schází dvakrát ročně a zjišťuje a projednává, jakou spolupráci by bylo vhodné v rámci fakult UK uzavřít. V radě jsou zastoupeny všechny fakulty, které spolupracují s univerzitami v Číně, významnou členkou centra byla i prof. Olga Lomová.

Dvakrát za rok se konají také konference za účasti špičkových odborníků z celého světa a také se uskutečnily dvě letní školy. Tyto akce organizuje Středisko bezpečností politiky FSV UK a jejich průběh je vždy dokumentován a zveřejňován, a tedy zcela transparentní.

Pro Univerzitu Karlovu je rozvoj mezinárodní spolupráce mimořádně důležitý, vedeme proto v této věci desítky jednání ročně s partnerskými univerzitami a zástupci mnoha zemí světa, včetně Číny a Tchaj-wanu.

Na stránkách samotného centra se však nic o jeho založení nedozvíme. Zato se aspoň v hrubém náčrtu dozvíme, jaké jsou [cíle jeho existence](#). Mimo “popularizace” ČLR jako takové a základů spolupráce na univerzitním poli se dozvídáme, že se má jednat o spolupráci v rámci formátu “16 + 1”. Tímto formátem se rozumí regionální sdružení šestnácti zemí střední a východní Evropy (součástí jsou členské i nečlenské státy EU) a ČLR. Obavu, aby aktivita nevedla k rozdělení EU, vyjádřil v roce 2015 i [Evropský parlament](#). Čína považuje toto sdružení za součást [Nové hedvábné stezky](#), o jejíž problematice na poli plnění závazků ze strany Číny a jejího pronikání velice dobře a podrobně informuje [server Sinopsis](#). O konferencích, které centrum pořádá, se

dozvídáme jen velmi málo. U dvou z nich je dostupný program, ze kterého se dozvíme o podpoře ze strany čínské ambasády nebo to, že generálním partnerem byla společnost [Home Credit](#). O financování centra a jeho aktivit veřejně nenalezneme nic. Stejně tak se nedozvíme nic o tom, koho centrum zaměstnává nebo pro něj vykonává činnost. O problematice spolupráce UK a ČLR nedávno informovaly [Seznam zprávy](#).

Věřím, že se diskuze i o těchto tématech povede zítra na jednání Akademického senátu, tedy tam, kam tyto diskuze zejména patří.

prof. MUDr. Tomáš Zima, rektor Univerzity Karlovy